

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΤΥΡΑΝΝΟΥ

Ο ΒΥΡΩΝ ΣΤΟΝ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ

Ο Άγγλος ποιητής στο Τεπελένι. Ένα γράμμα στη μητέρα του. Τα περίεργα της Άλφιασσαιδικής αύλης. Το «Κίσκι» με τ' άγρια θηρία. Το γεύμα του νέου Πολυφήμου. Πώς έτρωγε ο Άλης. Ο Χάν της Περούσιας στα Γιάννενα κ.λ.π.

Όταν ο Βύρων, περιηγούμενος την Ελλάδα, έφθασε και στην Ήπειρο, ο Άλη Πασάς του έκαμε ήγεμονική ύποδοχή. Σε μία έπιστολή στη μητέρα του, με χρονολογία 13 Οκτωβρίου 1809, ο μέγας ποιητής περιγράφει με ζωηρά χρώματα την έντύπωσή του από το έν Τεπελένι σεράγι του Άλη.

«...Ποτέ δέν θά λημονήσω, άγαπητή μου Μητέρα, την παράδοξη σκηνή που ξετυλίχθηκε μπροστά μας, όταν έμπηκαμε στην αύλη του Σεραγίου στις 5 μ.μ. ενώ ο ήλιος έγεργε στη δύση του. Έτσι από κάποια διαφορά στις στολές, το θέαμα τούτο έφερε στην μνήμη μου δλόκληρο τό φρουδαρχικό σύστημα και την περιγραφή του Ουάλερ Σκώτ άπό άμα του «Τελευταίου βάρδου του Πύργου Μπράντσομλ». Οί Άλβανοί ντυμένοι την πολυτελεστάτη στολή τους άποτελουμένη από μακρύ άσπρο χιτώνα, από χρυσοκέντητο γιλέκο, από βελούδινο έπανωφόρι και κοντό παντελόνι χρώματος βυσσινί, στολισμένα με χρυσές ούγιες και σειρήνια, βαλμένα πολύ καλλιτεχνικά, έτσι ώστε να σχηματίζουν διάφορα άραβουργήματα και περιεργότερα σχέδια, έφεραν τ' άσημοαπλάντισμένα πιστόλια τους και τ' άχαντζάρια τους. Οί Τάταροι ήταν εκεί παραταγμένοι με τ' ψηλά μυτερά καπέλλα τους. Οί Τούρκοι με τις πλατείες γούνες τους και τ' σαρίκια τους. Οί σωματοφύλακες και οί Αράβηδες κρατούσαν τ' άλογα από τ' γκέμια, οί πρώτοι παραταγμένοι σε μία τεράστια άνοιχτή στοά που έσχημάτιζε την πρόσοψη του Σεραγίου, οί δεύτεροι συμπυκνωμένοι πειό κάτω σ' ένα περίφραγμα. Διακόσια άλογα ήταν σελομένα, έτοιμα για νά φύγουν στο πρώτο νεύμα. Ταχυδρόμοι έμπαιναν κ' έβγαιναν με έγγραφα. Τύμπανα έχτυπούσαν, ήχοι σαλπίγγων έσχιζαν τόν άέρα. Από τ' ύψος των μυραμένων έφθιβε μουεζίνηδες άνηγγελλον την ώρα. Όλα αυτά και ή άλλόκοτη όψη του παλατιού έδιναν στά μάτια του ξένου ώραίοτατο και γραφικότατο σύμπλεγμα...

Όταν μ' έμπασαν στά όμορφοστολισμένα δωμάτια του σεραγίου ό γραμματεύς του Πασά ήρθε νά με ρωτήσει για την ύγεια μου, όπως συνηθίζουν οί Τούρκοι. Ο Άλης με δέχθηκε την άλλη μέρα. Φορούσα πλήρη στολή άξιωματικού των Έπιτελών και λαμπρό έξφος.

Η αίθουσα ήταν μαρμαρόστρωτη, με συντριβάνι στη αέση, ό δέ θάλαμος ήταν στολισμένος με βελουδένιους καναπέδες. Ο Βεζύης με δέχτηκε όρθιος, πράγμα που θεωρείται μεγάλη τιμή εκ μέρους Μουσουλμάνου, και μου έδωσε θέσι δεξιά του. Είχα μαζί μου Έλληνα διεπληνένα, αλλά στη συνέντευξη αήτή ένας γιατρός του Άλη όνόματι Φεμλάριος (*) πού ήξερε νά μιλή Λατινικά έβγαλε διεμνηνές μεταξή μας.

Η πρώτη ερώτησις του Πασά ήταν γιατί έφυγα από την πατρίδα μου τόσο νέος. (Οί Τούρκοι δέν έχουν καμμιά ιδέα ταξειδιού πού γίνονται για διασκέδασι μόνο). Έπειτα, έπρόσθεσε ότι ο Άγγλος συνταγματάρχης Άλη του είπε ότι ή καταγωγή μου ήταν από μεγάλη οίκογένεια και με έπερότιες νά διαβίβωσά τ'α σεβάσμιατά του στη μητέρα μου και σου τ'α στέλνω έξ όνόματος του Άλη Πασά. Έξεδήλωσε επίσης την πεποίθησή του για την ευγενή καταγωγή μου, έπειδή παρατήρησε ότι είχα τ' αυτιά μικρά τ'α καλλιά σγουρά, κ'ι τ'α χέρια μικρά και άσπρα. Δέν άπέκρυψε ότι ή μορφή μου κ'ι ή στολή μου του έκαναν έξαιρετική έντύπωση. Με παρεκάλεσε νά τόν θεωρώ ως πατέρα μου, όσον καιρό θά έμενα στην Τουρκία, και διεβέβιωσε ότι θά με θεωρή ως παιδί του. Πράγματι μου φέρθηκε σαν σε παιδί, και έστειλε πολλές φορές την ήμερα μύδαλα, φρούτα και γλυκίσματα.

Με παρεκάλεσε νά τόν έπισκέψωμαι συχνά και κατά προτίμησι τό βράδυ, γιατί τότε είχε περισσότερη άνεσι. Όταν ήλθανα στο σεράγι μου προσέφεραν καφέ και τσιμπούκια για κάπνισμα.

Ο Βύρων όταν έπιστρεψε στην Άγγλία διηγείτο πολλά περίεργα πράγματα για τή ζωή του Τυράννου της Ήπειρου, πού έκινούσε την έποχή εκείνη την προσοχή όλης τής Ευρώπης. Ίδου μερικές από τις πληροφορίες αυτές :

Ο Άλης σχεδόν κάθε μέρα έβγαίνει από τ'α παλάτια του, έγύριζε την πόλι, σε κανέναν δικωσ δέν έλεγε πού έσκόπεσε νά πάη, και τούτο περισσότερο από ιδιοτροπία παρά από φόβο. Έκείνο πού έκανε μεγαλύτερη έντύπωση και στον Βύρων και στους άλλους περιηγητές, ήταν ή άφοβία του. Εγύριζε την πόλι από τή μία άκρη στην άλλη έφιππος, άκολουθούμενος από ένα μόνον σωματοφύλακα, και έπέτρεπε σε κανένα νά παρουσιάζεται μπροστά του όπλισμένος ή όχι. Αήτή ή μεγάλη του έμπιστοσύνη φαινόταν ότι τόν έπροφύλαττε, γιατί ό λαός είχε πιστέψει ότι κάποια μαγική δύναμις έπρωστάτουμε τή ζωή του, κάποια Μοίρα...

(*) Πρόκειται βεβαίω για τ'ό γιατρό Σακελλάριο, τ'ό όνομα τ'ό όποιου είχε αντίληφθεί έτσι ό Βύρων.

Όταν έκαμε έδρα τής Βεζυρείας πού τ'α Γιάννενα, έχτισε γύρω από την πόλι διάφορες βίλλες ανατολικού βέβαια ουσίω. Έπισημότερες ήταν τ'ο Κισκι, κοντά στο σημερινό Έβραϊκό νεκροταφείο, και τ'ο Σεράγι του στη θέσι Πέραμα. Τ'ο Κίσκι ήταν κρυμμένο μέσα σε βαθύσκοιτο δάσος, γεμάτο από έλάφια και άλλα άγρίμια. Μέσα σε κλουβιά ο Άλης έτρεφε λύκους, τσακάλια, άγριόγατους και ένα θανασιόν Αφρικανικόν λέοντα. Τού άρεσε συχνά νά πηγαίνει κοντά στα κλουβιά και νά παρακολουθή σιωπηλός τ' άγρια στροφουρίσματα των θηρίων και και πρό πάντων του λιονταριού του μέσα στα κλουβιά τους. Σηχνά τ'α θηρία αυτά έτρέφοντο με άνθρωπινες σάρκες, ενώπιον του Τυράννου.

Όλος όλοι οί Μουσουλμάνοι μαγιστάνες, ό Άλης συντηρούσε πολυάριθμο προσωπικό μαγείρων, άφθονα δέ έβγαίναν από τ'α μαγειρεία τ'α φαγητά προωριωμένα για την άκολουθία του και τις γυναίκες τού χαρεού του. Κάθε μέρα σχεδόν στα σεράγια του και στα παρατήριά του, διετρέφοντο ως 1500 πρόσωπα μεταξύ δέ αυτών και ξένοι κάθε προσέλευσως, περιηγηταί, διεγνήτες άληται, άστρολόγοι, γιατροί, κομπογιαννίτες κ.λ.π. Πλήν των άλλων ό Άλης έφιλοξείνησε στην αύλη του τ'ο 1812 τόν Χάν τής Περούσιας με την πολυάριθμη άκολουθία του.

Ο Άλης έτρωγε και έπινε κατά κόρον. Ήτανε τρομερός φαγάς. Ως τ'ο μεσημέρι δέν έπερνε παρά μόνο ένα καφέ. Από τ'ο μεσημέρι δικωσ έστρώνετο στο φαγοπότι. Έγευμάτιζε σχεδόν πάντοτε μονος και σταυροπόδι, μπροστά σε χαμηλό τραπέζι (σεφρά). Τ'α πιάτα και λοιπά σκεύη ήταν χρυσά ή άσημένια, πολυτελέστατα.

Πλήν του Βύρωνος τ'ο έθαύμασε και ό Άγγλος περιηγητής Σμόστ Ούγκες. Οί τραπεζοκόμοι του έφεραν πρώτα τόν τσοορβά (σουσα) από τόν όποιον έπαιρνε δυό ή τρεις μόνο κουταλιές. Έπειτα τ'ο ψητό - δλόκληρο άρνάκι σουβλιστό. Έπειτα άπάνου του και έτρωγε λαίμαργα παίρνοντας κοψιμιά με τ'α δυό τόν χέρια. Μετά τούτο, τού έφεραν ένα μπουτι ψημένο σε σουβλα, άκολουθίας μιά ψητή κόττα, ένα γαλόπουλο και μιά πέροδια. Πρό πάντος άγαπούσε τ'α ψητά, τ'α γλυκίσματα δέν του πολυάρεσαν. Μόνο κατά τ'ο τέλος τού γεύματος (πού έσημειώετο άπαραιτήτως μ' ένα παχύτατο πλάφι) ό Άλης έτρωγε ένα είδος κομπόστας από μήλα και καρυδία. Έν τούτοις ή κοτόκλητες και τ'α μπουρέκια του άρεσαν πολύ. Μόνο τούς χαλβάδες και τούς μπαλιβάδες δέν έτρωγε.

Συνήθιζε νά τρώη κορβεντιάζοντας. Γύρω του έστέκοντο κολλοί ώραϊοι έφθιβοι, με στολή, έτοιμοι νά τόν ύπηρετήσουν. Οί γραμματικοί του, οί ύπασπισταί του κ.λ.π. έρχόνταν και τ'οι μιλούσαν για διάφορες ύποθέσεις. Ο Άλης τούς άκουγε και έπιπνύριζε πτυχωμένως... Μετά τ'ο φαγητό, έπιπνύονταν σε ένα σοφά και κοιούτανε ταχτικά μιά ώρα.

Έννοείται ότι ό Άλης δέν έπρωτισε την άπαγορευτική διάταξη του Κορανίου για την οίνοποσι. Τ'ο κρασί του άρεσε και τ'ο έπινε, άδιαφορώντας για τις κείψεις των πιστών Μουσουλμάνων πού τόν έβλεπαν ν' άδειάζη τ'ο ποτήρι του γεμάτο από Κεφαλονίκη ρομπόλα ή ξανθό κρασί φεμένο από την Κύπρο. Ένας χρυσοστολιος Γανουίδης έστειλε πλάγι του, κρατώντας χρυσή φιάλη, έργον Ίταλου τεχνίτη, και τόν κερνούσε. Έν τούτοις κανείς ποτε δέν ελθε τόν Άλη Πασά μεθυσμένο.

✱

Σ Ο Φ Λ Θ Γ Ι Α

Ι Ν Δ Ι Κ Α Γ Ν Ω Μ Ι Κ Α

«Ποιό εινε τ'ο ώραίοτερο πράγμα στον κόσμο ;»

- Ένα τριαντάφυλλο μισανοιγμένο !
- Μιά μητέρα πού θηλάζει τ'ο παιδί της !
- Ένα χαμόγελο πού φανερώνει δόντια σαν διπλή σειρά μαργαριταριών !
- Ένα καλό γεύμα όταν πεινάς !...
- Ένα καλοστρωμένο κρεβάτι όταν τ'ο βράδυ γυρνάς κουρασμένος !...
- Ένα καλοαναμμένο τζάκι όταν έξω χιονίζει !
- Μιά γαλάζια πεταλούδα πού άκουμπάει επάνω σ' ένα άσπρο κρένο !
- Η γαλήνη ύστερα άπ' την τρικυμία !
- Τ'ο χαμόγελο τής γυναίκας πού άγαπάς όταν τ'ο βράδυ γυρίζεις κουρασμένος στο σπίτι της !

Ο λόρδος Βύρων